

Vodenje listovnika

Jožefa Tratar
Osnovna šola Šalovci

S projektom me je seznanila ravnateljica Jolanda Lazar in me povabila k sodelovanju v timu, ki smo ga sestavljale tri članice. Usposabljanje me je pritegnilo predvsem zaradi izdelave listovnika, o katerem sem precej slišala v okviru formativnega spremljanja in ocenjevanja znanja učencev, vendar pa moram priznati, da sem imela na voljo nekaj informacij o vodenju listovnika za učence, nobenih pa za vodenje listovnika strokovnih delavcev.

Po seznanitvi udeležencev s potekom in cilji projekta je bilo poglobljeno spoznanje, da je treba vzpostaviti tesno povezavo med razvojnim načrtom šole, načrtom nadaljnega izobraževanja in usposabljanja in posameznikovim načrtom nadaljnega izobraževanja in usposabljanja. To pomeni, da je potrebno:

- umestiti načrt profesionalnega razvoja v razvojni načrt šole (pomeni, da mora vsak zaposlen zelo dobro poznati razvojni načrt šole),
- povezati osebni načrt profesionalnega razvoja z načrtovanjem dela šole (strokovni delavci moramo osebni profesionalni načrt uskladiti s potrebami šole oz. potrebami naših učencev – kakšno korist bodo od mojega izobraževanja imeli učenci?),
- načrtovati proces profesionalnega razvoja šole,
- pregledati osebno mapo.

Posledica takšnega razmišljanja je drugačna politika izobraževanja, kjer se vlaga v ljudi z namenom, da bi s tem pridobili vsi udeleženci vzgojno-izobraževalnega procesa.

Proces razvojnega načrtovanja poteka preko štirih faz:

1. analiza stanja (Kje smo?)
2. priprava načrtov (Kaj želimo v prihodnosti doseči?)
3. izvedba načrta
4. evalvacija izvedenega

Pri takem procesu razvojnega načrtovanja učitelj prevzema odgovornost za lasten profesionalni razvoj, ob tem pa je zelo pomembno razviti zmožnost refleksije in poglobljenega razmišljanja o lastnem učenju, poučevanju in razvoju; pomeni, da smo v svoje delo začeli uvajati refleksijo. In pri tem ima pomembno mesto načrtno vodenje listovnika.

Ko smo prvič slišali za tako obliko listovnika, smo večinoma vsi imeli željo, da bi nam nekdo pokazal zgradbo/osnutek listovnika, s pomočjo katerega bi potem nastajali naši listovniki. Bili smo kar malce razočarani, ko nam je ga. Justina Erčulj povedala, da »vzorca oz. osnutka« ni in da je od vsakega posameznika odvisno, iz česa bomo gradili listovnik. Ta nepredpisana oblika pa nam ravno daje idejno in kreativno svobodo, da si lahko listovnik vodimo glede na svoje potrebe, seveda če imamo za to podporo ravnatelja, ki nam to svobodo dopušča.

V nadaljevanju vam bom predstavila svoj listovnik (letos že drugi po vrsti), ki je vezan na šolsko leto. Pred začetkom novega šolskega leta si pripravim mapo,

kamor potem skozi vso šolsko leto vlagam zapise, ki se mi zdijo pomembni za moj profesionalni razvoj.

In kaj vse vsebuje moj listovnik?

- *Individualni delovni načrt za tekoče šolsko leto.* V listovnik ga priložim zaradi natančnega načrtovanja pouka in dela z oddelčno skupnostjo. V njem so za-beležene vse novitete, ki jih želim v tekočem šolskem letu uvajati; vsi projekti, pri katerih bom sodelovala z učenci; načrt in priprave na tekmovanja; načrt in priprave na NPZ; dejavnosti, ki jih načrtujem v okviru krožka; sodelovanje z lokalno skupnostjo ... Zelo pomembno mesto ima načrtovanje osebnega profesionalnega razvoja, ki mora biti v skladu s potrebami šole (razvojnega načrta naše šole), potrebami učencev in mojim lastnim interesom. V mislih imam oblike profesionalnega razvoja za razvijanje zmožnosti/kompetenc na treh nivojih:

1. zmožnost/kompetenca, povezana z razvojnim načrtom šole,
2. neformalno/priložnostno pridobljena zmožnost/kompetenca,
3. zmožnost/kompetenca, izbrana po lastni želji.

Individualni delovni načrt skozi šolsko leto sproti dopolnjujem, sprotno eval-viram in tako že oblikujem končno letno poročilo (taka oblika dela mi prihrani veliko dela ob koncu šolskega leta).

- *Priprava na letni pogovor.* Letni pogovor je zagotovo eno izmed najpomembnejših srečanj strokovnega delavca in ravnatelja. To je priložnost, ko lahko zaposleni predstavi oceno svojega dela, svoje zadovoljstvo in svoje načrte za naprej, ravnatelj pa na primeren in ustrezen način posreduje svoja spoznanja in videnja. Da bi bil letni pogovor v čim večje zadovoljstvo obeh udeležencev, je zelo dobro, da se oba nanj temeljito pripravita. Na naši šoli dobimo zaposleni vprašalnik, ki ga izpolnjenega pred pogovorom posredujemo ravnateljici; to omogoča, da pridemo na pogovor oboji pripravljeni.
- *Poročila s sestankov, seminarjev, izobraževanj.* Po vsakem opravljenem izo-braževanju pripravim poročilo, ki je poglobljena refleksija novo pridobljenih spoznanj in znanj. En izvod poročila posredujem ravnateljici (skupaj s potnim nalogom), drugega pa vložim v listovnik (če je zadeva zelo uporabna in kori-stna, ne prepisujem zapisov z izobraževanj, pač pa jih kar priložim v listovnik). Pri vsakem poročilu posebej izpostavim, kje in kako bom lahko nova znanja uporabila. Če presodim, da bi zadeva bila koristna tudi za sodelavce, poročilo predstavim v okviru aktiva ali pedagoške konference.

Primer poročila:

Poročilo zaključne konference v okviru Vodenja avtonomnega javnega zavoda, sofinanciranje profesionalnega usposabljanja strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju z dne 12. 2. 2011 na Brdu pri Kranju

Prisotni na konferenci: člani timov OŠ in vrtcev, dr. David Hopkins, mag. Darinka Cankar, dr. Justina Erčulj in mag. Polona Peček

Trajanje: 10.00–15.30

Poročilo o poteku zaključne konference

Dr. Justina Erčulj je naredila uvod v zaključno konferenco in predstavila do-sežke v projektu.

Mag. Darinka Cankar je predstavila umestitev projekta v profesionalni razvoj strokovnih delavcev.

Dr. David Hopkins z Inštituta za izobraževanje Univerze v Londonu je predstavil pomen profesionalnega razvoja strokovnih delavcev za razvoj VIZ zavoda.

- Mladi nimajo pozitivnega življenjskega scenarija.
- Zagotoviti moramo, da bo moralni namen v ospredju vseh razprav na področju izobraževanja.
- Pomembna je kvaliteta izobraževanja; ni toliko pomembno, koliko vedo, pač pa kako lahko in kako znajo uporabljati pridobljeno znanje.
- Naučimo učence učenja. Naučimo jih, da bodo znali vrednotiti svoje delo in dosežke drug drugega.
- Pomembna je avtonomija šole. In pomembno je, kje se kot šola nahajamo.
- Le najboljši ljudje naj bodo učitelji.
- Nadzirajmo napredek naših učencev, poiščimo najboljšo, najustrežnejšo prakso naše šole/naše države.
- Pomemben je odnos – učitelj samo ustvari pogoje za učenje/je samo moderator učne ure.
- Z razvojem družbe se spreminja znanje, spreminjajo se potrebe po veščinah.
- Pomembna je sestava nalog, ki jih bodo učenci reševali. Pomembno je, kako oblikujemo naloge, da bodo učenci zmogli, da bodo dosegli neko znanje.
- Med uro dajmo učencem čas za refleksijo (3 minute).
- Napredek zahteva nove načine razmišljanja, nova prilagajanja. Vsak naj izkoristi svoj potencial. Ljudje smo navajeni na svoje kompetence – problem je, ker se ne znamo/ne želimo spremeniti.
- Bodimo optimisti; pod dobrimi pogoji se lahko nauči vsak učenec. Primer dobre prakse se mora iz enega okolja prenesti v drugo okolje.
- Dosežki v projektu – primeri dobre prakse.

Predstavitev primerov dobre prakse: članice tima OŠ Šalovci smo predstavile Medpredmetno povezovanje, pristop CLIL – modna muha ali prihodnost?

Datum: 12. 2. 2011

Poročilo pripravila: Breda Kerčmar

- *Poročilo o prebrani strokovni literaturi, strokovnih člankih, časopisnih člankih.* V listovnik vlagam kratke povzetke o prebrani literaturi, ki jih lahko uporabim pri pouku oz. ki so v povezavi s pedagoškim delom (priloga so lahko tudi sami članki iz različnih časopisov, revij ... npr. različne polemike v povezavi s šolstvom).
- *Dnevna priprava na pouk (medpredmetna povezava, CLIL, nastop za hospitacijo ...).* Priprave vlagam zaradi podrobne refleksije in evalvacije lastnega dela. V pripravah poudarim, kaj je bilo posebej dobro in kaj bi v prihodnje veljalo izboljšati (vedno vključim tudi videnje učencev).
- *Ure, ki si jih velja zapomniti.* To je evalvacija šolskih ur, ki sicer nenačrtovano izstopajo po izvedbi (lahko je to izvedba ure, ki pri učencih naleti na zelo dober odmev in navdušenje; lahko pa je to primer ponesrečene ure, ko je potrebno še toliko temeljiteje analizirati, kaj in zakaj je šlo narobe).
- *Poročilo o dosežkih na tekmovanjih.* Poleg dosežkov na tekmovanjih priložim evalvacijski list, kjer podam temeljito evalvacijo priprav na tekmovanje in ob

tem že načrtujem priprave za naslednje šolsko leto predvsem z idejami, kaj bi morali še izboljšati, da bi bili rezultati še boljši.

- *Mesečno poročilo učitelja.* Poročila, ki jih učitelji podamo ob koncu vsakega meseca (zapisane ure nadomeščanja, ure doprinosa, ure dejavnosti, ocena lastnega dela z ustrezno utemeljitvijo ...).
- *Fotokopije potrdil z izobraževanj, potrdila o napredovanju, ocena ravnatelja.* S pomočjo tega lahko zaposleni načrtujemo svoje profesionalno izobraževanje v skladu z ambicijami glede napredovanja (tudi tukaj morajo biti osebni interesi v skladu s cilji razvojnega načrta šole).

Poleg vsega tega:

- *Zapisniki aktivov, roditeljskih sestankov, oddelčnih skupnosti*
- *Lista prisotnosti na roditeljskih sestankih in govorilnih urah*
- ...

Pomen in primer vodenja listovnika sem sodelavcem predstavila v okviru pedagoške konference, kjer smo sprejeli sklep, da bo s prihodnjim šolskim letom vsak zaposleni vodil svoj listovnik, ki ga bo potem prinesel s sabo tudi na redni letni pogovor. Poudariti sem želela predvsem prednosti listovnika:

- vsa potrebna dokumentacija ja zbrana na enem, preglednem mestu,
- evalvacija lastnega dela,
- načrtovanje lastnega profesionalnega razvoja,
- možnost predstavitve tudi neformalno pridobljenih kompetenc,
- nazorna predstavitev kompetenc strokovnega delavca v primeru iskanja nove zaposlitve.

Res je, da je naša največja šibka točka evalvacija lastnega dela, vendar pa je najtežje le na začetku. Zase osebno lahko trdim, da je vodenje listovnika postalo sestavni del mojega dela in da se šele sedaj čutim dovolj avtonomno, da lahko svojim učencem (kot razredničarka) predlagam vodenje lastnega listovnika. Prednosti je veliko, pisanja in dodatnega dela pa veliko manj kot bi kdo pričakoval. Še posebej, če ti ravnatelj dopušča lastno svobodo in da prosto pot tvojim idejam in zamislim. Takih priložnosti je v življenju malo, zato jih je vredno izkoristiti.

Uvajanje procesa: pristop CLIL – poučevanje s tujim jezikom in skozi tuj jezik (evalvacija projekta, priloga v listovniku)

CLIL (Content and Language Integrated Learning) ni poučevanje jezika, ne poučevanje predmeta, ampak je zmes obojega.

To je bila ideja, ki nas je vodila k načrtovanju kurikula v šolskem letu 2010/2011. Pobudo zanj je prevzela ravnateljica šole, ki je tudi v okviru projekta »Sporazumevanje v tujih jezikih« organizirala izvajanje CLIL-a na šoli v 1. in 8. razredu. Vanj sva se vključili tudi učiteljici, ki poučujeva predmete (SLJ, GEO, ZGO) na predmetni stopnji. Tako se je oblikoval nekakšen šolski projektni tim (učiteljica TJN, SLJ, GEO in ZGO), ki si je zadal nalogo, da že pred pričetkom šolskega leta naredi akcijski načrt in organizacijsko uskladi letne delovne priprave. S to nalogo smo se soočile z

Preglednica 1 Razlogi za uvajanje CLIL-a

Kontekst	<ul style="list-style-type: none">• priprava na globalizacijo• razvoj celotnega kurikula skozi jezik• večjezikovno izobraževanje
Vsebina	<ul style="list-style-type: none">• avtentični teksti• pridobivanje predmetnega znanja v tujem jeziku• priprava za prihodnje učenje• pridobivanje veščin za vseživljenjsko učenje
Jezik	<ul style="list-style-type: none">• razvoj komunikativnih veščin• uzaveščanje obeh jezikov• razvoj samozavesti kot učenec tujega jezika• predstavitev učenja in rabe tujega jezika
Poučevanje	<ul style="list-style-type: none">• povečevanje motivacije z različnimi pristopi in metodami• razvoj individualnih učnih strategij
Kultura	<ul style="list-style-type: none">• gradnja interkulturnega znanja• razvoj medkulturnih veščin komuniciranja• predstaviti širši kulturni kontekst• uzaveščanje drugačnosti

namenom, da bomo pri poučevanju lažje uresničevale prednosti in cilje CLIL-a. Zavedale smo se, da CLIL kot večstranski pristop pri poučevanju učencem ponuja in predvsem:

- gradi medkulturno znanje in razumevanje,
- izboljša jezikovno kompetenco in ustno izražanje,
- ponuja možnosti za učenje vsebin iz različnih perspektiv (medpredmetno povezovanje),
- omogoča učencem več stikov s ciljnim jezikom,
- dopolnjuje ostale predmete,
- menjuje učne metode in oblike (projektno delo, delo v manjših skupinah)
- dviguje učenčevo motivacijo in zaupanje v jezik kakor tudi v predmet, ki se ga uči.

Sledili so temeljiti dogovori in usklajevanja o samem načrtovanju pouka in pri-

Slika 1 CLIL učna ura – TJN/GEO

Preglednica 2 Akcijski načrt

Kdaj	Kaj?/Aktivnosti	Kdo?	Kako?	Kriteriji, kazalniki, merjenje	Evalvacija/refleksija
September	<i>Podnebje in rastje Afrike</i> Učenci imenujejo in opišejo posamezne podnebne in rastlinske pasove Afrike, jih primerjajo med seboj in opišejo možnosti za življenje ljudi v njih.	Učitelj GEO/TJN	Učenci analizirajo vremenske karte in vpliv vremena na počutje; izdelajo in analizirajo klimograme ter tako opišejo podnebne in rastlinske pasove	Znajo povezati vsebini pri obeh predmetih; v nemščini in slovenščini znajo opisati podnebje in posledice le-tega na življenje ljudi.	Refleksija učitelja; refleksija tima; evalvacija v aktivih; razgovor z uč. in starši.
Oktober	<i>Podnebje in rastje Severne Amerike</i> Primerjajo rastlinske in podnebne pasove ter jih ovrednotijo.	Učitelj GEO/TJN	Učenci primerjajo domače rastje z rastjem Severne Amerike.	Rastje – opis orjaških in starih drevesnih vrst.	Refleksija učitelja; refleksija tima; evalvacija v aktivih; razgovor z uč. in starši
November	<i>Prebivalstvo Angloamerike nekoč in danes</i>	Učitelj GEO/TJN	Učenci analizirajo vzroke in posledice za različno gostoto poselitve Severne Amerike.	Učenci razvijejo strategije bralnega razumevanja; učenci znajo uporabljati dodatno gradivo; znajo razložiti večkulturnost in večjezičnost družbe; primerjajo situacijo v Ameriki in v Nemčiji.	Refleksija učitelja; refleksija tima; evalvacija v aktivih; razgovor z uč. in starši.
December	<i>Srednja Amerika</i> Podnebje in rastje	Učitelj GEO/TJN	Učenci s pomočjo besedil iz nemškega učbenika znajo razložiti značilnosti podnebnih in rastlinskih pasov Srednje Amerike.	Znajo razložiti naravne katastrofe, pojav orkanov in hurikanov v tropskem pasu Karibskega morja.	Refleksija učitelja; refleksija tima; evalvacija v aktivih; razgovor z uč. in starši.
Januar	<i>Polarna območja</i> Podnebje in življenje v polarnih območjih	Učitelj GEO/TJN	Učenci izdelajo skupinsko govorni nastop o rastlinstvu polarnih območij ter pogojih za življenje v njih.	Učenci spoznajo, kako tesno smo na svetu povezani; spoznajo ekološke probleme, ki so tipični za polarno območje (taljenje ledenikov); znajo ovrednotiti vlogo Greenpeace.	Refleksija učitelja; refleksija tima; evalvacija v aktivih; razgovor z uč. in starši.

pravi izvedbe učnih ur, predvsem s poudarkom na povezujočih medpredmetnih učnih vsebinah, ki omogočajo učencem pridobivanje različnih veščin za vseživljenjsko učenje. Učenci tako s pristopom CLIL-a pridobivajo in uresničujejo hkrati učne cilje obeh predmetov (TJN, ZGO, GEO, SLJ), kar jim zagotavlja, da si na ta način pridobivajo kakovostno in trajnostno znanje.

Kot pri vsakem didaktičnem pristopu, so tudi tukaj zelo pomembne sprotne evalvacije učnega procesa (evalvirajo učenci, učitelji in starši), skozi katere ugotavljamo trenutno stanje, predvsem pa, da ugotovimo, ali so potrebne dodatne izboljšave (izbor učnih metod in oblik). Rezultati zadnjih evalviranih učnih ur (govorni nastopi učencev – učne vsebine predmetov v tujem jeziku, projektno delo učencev) nam izkazujejo dobre ocene, kar kaže tudi na to, da smo na dobri poti in da so razlogi za uvajanje CLIL-a več kot pomembni, saj se cilji CLIL-a v veliki meri tudi uresničujejo.